

Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları: 1247

Hristiyanlıkta ve İslâmiyet'te Vahiy

Dr. Harun Dündar KARAHAN

Yayın Koordinatörü

Murat AYDEMİR

Editör

Dr. Hatice DOĞAN

Tashih

Ayşe ADAN KURT

Kapak Tasarım

Yılmaz Cahit AYDIN

İç Tasarım

R. Ahmet AKAY

ISBN: 978-625-428-431-1

1. Baskı, Aralık 2023, Ankara, 1.000 Adet

© Bütün Yayın Hakları Türkiye Diyanet Vakfı'na aittir.

Bu eser Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık Ticaret İşletmesi Yönetim Kurulu'nun 10.10.2023 tarih ve 181 sayılı kararıyla uygun görülmüştür.

Bu eserin ilmi/edebî redaksiyonu İLK SAY Kurulu marifetiyle yapılmıştır.

Yayıncı Sertifika No: 48058

Ostim OSB Mah. 1256. Cad. No: 11

Yenimahalle/ANKARA

Tel: 0312 354 91 31 (pbx)

Faks: 0312 354 91 32

e-posta: bilgi@tdv.com.tr

HIRİSTİYANLIKTAVE İSLÂMİYET'TE
VAHİY

Dr. Harun Dündar Karahan

Harun Dünder Karahan, 1978 yılında Ankara’da doğdu. 1996 yılında Ankara Merkez İmam Hatip Lisesinden, 2001’de Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Din Sosyolojisi Bilim Dalı’nda yüksek lisans eğitimini tamamladı. 2020 yılında, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dinler Tarihi Bilim Dalı’nda “Hıristiyanlık ve İslâmiyet’te Vahiy Anlayışı” konulu teziyle doktora derecesini aldı. Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde yurt içi ve yurt dışında çeşitli hizmetlerde bulunan Karahan, 2020’den bu yana Hac ve Umre Hizmetleri Genel Müdürlüğünde Başkanlık Vaizi olarak görev yapmaktadır. Evli ve iki çocuk sahibidir.

“Kişinin kendi inancının taşıdığı hakikat, diğer dinlerin araştırılması sonrasında ortaya çıktığında daha güçlü olarak parıldayacaktır.”

Max Müller

İÇİNDEKİLER

Kısaltmalar	X
Ön Söz	XI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

HİNT KÖKENLİ DİNLERDE VE YAHUDİLİKTE VAHİY ANLAYIŞI

A. Hint Kökenli Dinlerde Vahiy Anlayışı	6
1. Hinduizm’de Vahiy Anlayışı	6
2. Budizm’de Vahiy Anlayışı	12
3. Caynizm’de Vahiy Anlayışı	16
4. Sihizm’de Vahiy Anlayışı	17
B. Yahudilikte Vahiy Anlayışı	22
1. Vahiy İfade Eden Kavramlar	24
2. Vahiy Alan Kişiler	27
3. Vahyin Geliş Şekilleri.....	29
4. Sînâ Vahyi ve On Emir	37
5. Vahyin Yazımı ve Kitaplaşma Süreci.....	41

İKİNCİ BÖLÜM

HIRİSTİYANLIKTA VAHİY ANLAYIŞI

A. Genel Vahiy Anlayışı (Önerme Merkezli Vahiy).....	51
B. Özel Vahiy Anlayışı (Kişi Merkezli Vahiy)	53
C. Hristiyanların Eski Ahid’e Bakışları.....	58

D. Yeni Ahid'de Vahiy Anlayışı	62
1. Sinoptik İncillerde Vahiy	63
2. Yuhanna İncili'ne Göre Vahiy	65
3. Pavlus'un Mektuplarında Vahiy.....	68
4. Vahiy (Esinlenme) Kitabı'na Göre Vahiy	71
5. Tanrı'nın Enkarnasyonu Şeklinde Vahiy	73
6. Teslis İnanıcı.....	76
7. Vahyin Gerçekleşme Şekilleri	91
8. Vahiyle İlişkili Kavramlar	102
9. Hıristiyan Mezheplerinde Vahiy Anlayışı	127
10. Tarihî Süreç İçerisinde Hıristiyanlıktaki Vahiy Anlayışları	143

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSLÂMİYET'TE VAHİY ANLAYIŞI

A. Vahyin Kelime Anlamı.....	156
B. Vahyin Terim Anlamı	158
C. Vahyin Mahiyeti	162
1. Hızlı Oluşu	163
2. Gizli Oluşu	165
3. Müdahaleye Kapalı Oluşu	168
D. Vahyin Unsurları	170
1. Allah	170
2. Peygamber	173
3. Cebrâil.....	181
E. Kur'an'da Vahi İfade Eden Kavramlar.....	185
1. İnzâl ve Tenzil.....	186
2. İlkâ ve Telakki	188
3. Kitâb.....	189
4. Kavl	191
5. Kelam, Kelime, Kelleme.....	191
6. Nâdâ	193

7. Necâ	193
8. Ruh	194
9. Zikir, Rahmet, Furkân ve Beyyine.....	195
F. Vahyin İlişkili Olduğu Kavramlar.....	197
1. Vahiy-Kitap İlişkisi.....	197
2. Vahiy-İlham İlişkisi.....	210
G. Kur'an'a Göre Vahiy Çeşitleri.....	215
1. Peygamberlere Vahiy.....	215
2. Diğer İnsanlara Vahiy.....	218
3. Diğer Varlıklara Vahiy.....	221
H. Allah'ın Dışındaki Varlıklara Nispet Edilen Vahiy.....	223
1. Zekeriyyâ'nın Vahyi.....	224
2. Şeytanların Vahyi (Vesvese).....	225
İ. Vahyin Geliş Şekilleri.....	226
1. Vahiy Yoluyla.....	227
2. Perde Arkasından Konuşmak Şeklinde Vahiy.....	232
3. Elçi Vasıtasıyla Vahiy.....	234
J. Vahyin Yazılması.....	242
K. Vahyin Kitap Hâline Getirilmesi.....	248
SONUÇ	257
KAYNAKÇA.....	265

ÖN SÖZ

Dinlerde fenomenler o dini insanlara izah eden ve diğer dinler ile arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koyan temel yapı taşlarıdır. Bir dinin fenomenlerini anlamadan o dinin dünya tasavvurunu, ahlaki ilkelerini, ahiret hayatına dair prensiplerini hatta hukuk doktrinlerini izah etmek mümkün değildir. Bu bağlamda vahiy konusu tüm dinlerin temel kavramlarından biridir. Çünkü vahiy sadece vahyeden ile vahyi alan arasında bir iletişimden öte gerek geldiği toplumun gerekse inananların hayatında değişiklikleri de beraberinde getirir. Vahiy; toplum ve insan üzerinde değiştirici ve dönüştürücü rolü olan kültür, örf ve âdetlerin çok daha üstünde bir güce sahiptir. Bununla birlikte vahiy konusunun kutsal kitap ve iman öğretilerinin anlaşılmasından peygamberlik ve Tanrı anlayışına kadar birçok konunun izah edilmesinde merkezî öneme sahip olduğu görülmektedir. Bu sebeple insanlık tarihi boyunca vahiy konusu insanların zihnini meşgul etmiştir. Yine aynı sebeple birçok ilahiyatçı sadece kendi dinlerinin vahiy öğretisini araştırmakla kalmamış başka dinlerdeki vahiy anlayışını da öğrenmeye çalışmışlardır. Bu konumu itibarıyla vahiy sadece dinler tarihi çalışmalarının değil, din bilimleri ile ilgili çalışmaların da temel konusunu teşkil etmektedir. Çalışmamızı bu motivasyon ışığında yapmaya gayret ettik. Bir fenomeni doğru anlamanın yollarından bir tanesi onun diğer dinlerdeki aynı fenomenle karşılaştırmasını yapmaktır. Bundan dolayı vahiy konusunu incelerken onu sadece bir dinin perspektifinden değil, Hıristiyanlık ile İslâm dinindeki konumu bakımından karşılaştırmalı olarak ele almaya gayret gösterdik.

İnsanlık tarihinin iki kadim dini olan Hıristiyanlık ve İslâmiyet aynı gelenekten gelen iki dindir. Bu sebeple bu iki dini

vahiy bağlamında karşılaştırmanın önemli olduğunu düşünüyörüz. Bununla birlikte Yahudilikteki ve Hint dinlerindeki vahiy anlayışını da yer yer karşılaştırmalar yaparak ortaya koymaya çalıştık. Zira aşkın bir varlıkla iletişim olan vahyin diğer dinlerdeki yerini, benzerliklerini ve farklılıklarını da ortaya koymak konumuz açısından önem arz etmektedir.

Çalışmamızın birinci bölümünde Hint dinlerindeki ve Yahudilikteki vahiy tasavvurunu ortaya koymaya çalıştık. Özellikle Yahudilikteki vahiy anlayışına biraz daha fazla yer ayırdık. Hıristiyanlık ve İslâmiyetle aynı geleneğe sahip olan Yahudiliğin vahiy anlayışını da yer yer bu iki semavi dinle karşılaştırmalar yaparak izah etmeye çalıştık. Böylelikle vahiy kavramının Hıristiyanlık ve İslâmiyet'ten önceki serüvenine de kısaca yer vermiş olduk.

İkinci bölümde Hıristiyanlıktaki vahiy anlayışını; vahyi ifade eden kelimeler, vahyin ilişkili olduğu kavramlar ve tarihî süreç içerisinde oluşan vahiy tasavvurları bağlamında ele aldık. Yine bu bölümde Hıristiyanlıktaki genel ve özel vahiy anlayışları çerçevesinde vahiy tasavvurunun ve Yahudiliğin Hıristiyanlık içindeki özel konumunun altı çizilmeye çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde ise İslâmiyet'in vahiy anlayışını; vahyin unsurları ve vahiyyle ilişkili kavramlar, vahyi ifade eden kelimeler, vahyin geliş şekilleri ve vahyin kayıt altına alınması çerçevesinde izah etmeye çalıştık. Çalışmamızda yeri geldikçe dinler arasında karşılaştırmalar yaparak konuyu açıklığa kavuşturma gayreti içinde olduk.

Çalışmamız vesilesiyle bugünlere gelmemizde emeği bulunan tüm hocalarıma ve büyüklerime şükranlarımı sunmayı bir borç bilir; ölmüş olanlara Allah'tan rahmet, hayatta olanlara sağlıklı ve afiyet dilerim. Gayret bizden tevfiğ Allah'tandır.

Dr. Harun Dündar Karahan

Ankara-2023